

УДК 811.111-26

DOI: 10.31891/2415-7929-2021-21-39

ОРЛОВСЬКА О. В.

Хмельницький національний університет

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ЛЕКСЕМ В АНГЛІЙСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ ПАРЕМІОЛОГІЇ

У статті здійснено порівняльний аналіз лексем в англійській та українській пареміології. В результаті зіставлення реалій фауни і флори, що використовуються в українській та англійській пареміології, було виділено такі групи: лексеми, властиві українській та англійській пареміології; лексеми, притаманні тільки українській пареміології; лексеми, властиві тільки англійській пареміології.

Ключові слова: англійські паремії, українські паремії, лексема, пареміологія, етнокультура.

ORLOVSKA O.

Khmelnitsky National University

COMPARATIVE ANALYSIS OF LEXEMES IN ENGLISH AND UKRAINIAN PAREMIOLOGY

The article deals with a comparative analysis of lexemes in English and Ukrainian paremiology. Comparison of realities of fauna and flora, that used in Ukrainian and English paremiology, allowed to select such groups: 1. Lexemes, peculiar Ukrainian and English paremiology. 2. Lexemes, inherent only Ukrainian paremiology. 3. Lexemes, peculiar only English paremiology.

It should be noted that in the same ethnoculture, as well as in terms of comparing various ethnocultures, the attitude towards certain paremiological concepts (such as "cat", "dog", "horse", "donkey", "bird", "pig", etc.) is far from unambiguous. There is always a so-called, evaluation component, that is, an approvable or disapproving assessment laid down in the meaning of phraseology or parity. An example can be ethnic differences in the characteristic of "Dogs": a) Ukrainians: to love a good attitude towards yourself; match gratitude to goodness; to peep in a foreign country and to break into their homeland; run in a cart; in a hungry state to carry out bad deeds; inappropriate to behave in the kitchen; not to love radish; b) In the British: to harm, an integral attribute - fleas.

The summary sample of associations of Ukrainians and the British in relation to the realities of fauna and flora reveals some systemic features, namely: isofunctionality, peculiar synonymy of concepts (when one concept in content is another), as well as conceptual contrast, analogement of antonyms.

Consequently, with a comparative analysis of the lexemes, denoting the realities of fauna and flora in English and Ukrainian paremiology, several groups were allocated: lexemes, inherent Ukrainian, and English paremiology; lexemes, inherent in Ukrainian paremiology; lexemes, characteristic of only English paremiology. It is important to keep in mind ambiguous attitude in English and Ukrainian languages to similar paremiological concepts.

Key words: English paremias, Ukrainian paremias, lexema, paremiology, ethnoculture.

Роль мови у накопиченні культурних здобутків є очевидною і значною. Мова відображає дійсність і створює картину світу, специфічну й унікальну для кожного народу, етнічної групи, мовного колективу, що використовує її як засіб спілкування. Мова – скарбничка культури, що зберігає культурні цінності – у лексиці, граматиці, ідіоматиці, прислів'ях, приказках, фольклорі, художній і науковій літературі, у формах письмового й усного мовлення. За допомогою мовних засобів формуються концепти часу, простору, різноманітних об'єктів та явищ. Мова віддзеркалює як матеріальні сторони життя народу – географічне положення, клімат, побут, так і духовні сторони носіїв мови – мораль, систему цінностей, менталітет, національний характер.

Важливим історико-лексичним пластом кожної мови є фольклор і, зокрема, пареміологія, яка є розділом фольклористики, що займається мовним і структурним аналізом прислів'їв та приказок. Аналіз паремійних одиниць англійського та українського народів дозволяє виявити загальнолюдські особливості, виділити спільні та відмінні риси, притаманні їм.

Розробкою питань теорії фразеології і пареміології займалися вітчизняні та зарубіжні науковці, а саме: Л. Авксентьев, М. Алефіренко, В. Архангельський, Л. Булаховський, В. Виноградов, В. Гак, В. Жуков, О. Мелерович, В. Мокієнко, Л. Скрипник та інші. Такі лінгвісти як А. Альохіна, Н. Амосова, Ш. Баллі, О. Кунін, О. Смирницький та Л. Сміт досліджували фразеологію англійської мови.

Мета роботи – проаналізувати лексеми в англійській та українській пареміології. Для реалізації поставленої мети необхідно розв'язати такі завдання: визначити лексеми, властиві українській та англійській пареміології; визначити лексеми, притаманні тільки українській пареміології; визначити лексеми, властиві тільки англійській пареміології.

Зіставлення реалій фауни і флори, що використовуються в українській та англійській пареміології, дозволило виділити такі групи: 1. Лексеми, властиві українській та англійській пареміології. 2. Лексеми, притаманні тільки українській пареміології. 3. Лексеми, властиві тільки англійській пареміології.

Коло використання українцями та англійцями реалій фауни і флори в пареміології багато в чому схожі. Збігаються назви:

1. Домашніх тварин:

1) собака, наприклад: англ.: A dog in the manger. = Укр.: Собака на сні; укр.: Надовго собаці млинець. Від жиру і собака казиться; англ.: Barking dogs seldom bite. Гавкаючі собаки рідко кусають. 2) кіт, наприклад: англ.: All cats are grey in the dark. = Укр.: Вночі всі кішки сірі. Англ.: The cat shuts its eyes when stealing cream. Кішка закриває очі, коли краде сметану. Укр.: Не все коту масленниця, буде і великий піст. Доведеться і коту з печі зіскочити. Англ.: A cat has nine lives. У кішки дев'ять життів. = Укр.: живучий, як кішка. 3) кінь, наприклад: англ.: It is a good horse that never stumbles. = Укр.: Кінь на чотирьох ногах, та спотикається. Англ.: Don't swap horses in the middle of the stream. = Укр.: Коней на переправі не міняють. Англ.: All lay loads on a willing horse. = Укр.: Охоче конячка всю поклажу везе. Укр.: Привів коня кувати, коли кузня згоріла. 4) кобила, наприклад: укр.: Не до лиця старій кобилі хвостом вертїти. Якби хвоста та гриву, так би ціла кобила. Англ.: To find a mare's nest. Знайти гніздо кобили, тобто потрапити пальцем в небо. 5) шкапа, корова, наприклад: англ.: A curst cow has short horns. = Укр.: Битливій корові Бог ріг не дає. Укр.: Корова на дворі – харч на столі. Пристало як сідло корові. Англ.: If you sell a cow, you will sell the milk too. = Укр.: Продав корову – по молоку не плач. 6) свиня, наприклад: укр.: В який мішок свиню не сунь, її все одно чути. Свиняча рожа скрізь вхожа. Англ.: To cast pearls before swine. = Укр.: Метати бісер перед свинями. 7) вівця, наприклад: англ.: One scabbed sheep will mar a whole flock. = Укр.: Одна паршива вівця все стадо псує. Англ.: One sheep follows another = Укр.: Куди один баран, туди і все стадо. Укр.: Вівці з вовком погано жити. = Англ.: A lone sheep is in danger of the wolf. Одинокій вівці вовк небезпечний. 8) порося, наприклад: укр.: Обороти порося в рибу карася. 9) осел, наприклад: англ.: All asses wag their ears. Всі осли поводять вухами. Не всяк розумний, хто з головою. If an ass goes a traveling, he'll not come home a horse. Якщо осел їде подорожувати, він не повернеться додому конем. Укр.: З великого осла не зробиш слона. 10) бик, наприклад: англ.: The bull must be taken by the horns. = Укр.: Бери бика за роги. 11) віл, наприклад: англ.: You cannot flay the same ox twice. = Укр.: З одного вола двох шкур не деруть. Укр.: Годують вола, щоб шкіра була гладка. 12) теля, наприклад: укр.: Дай бог нашому теляті вовка зловити. Біля чортеня не вигодуєш теляти. Всякий бик телям був. Англ.: If you agree to carry the calf they'll make you to carry the cow. Погодишся нести теля – всю корову звалить. 13) ягня, наприклад: англ.: As well be hanged for a sheep as for a lamb. Все одно, за що бути повішеним: за вівцю або за ягня. Go to bed with the lamb and rise with the lark. Спати лягай з ягням, а вставай з жайворонком. 14) гончак, щеня, наприклад: укр.: Перші щенята хорти царські, другі панські, треті псарські. 15) кінь, наприклад: укр.: Якщо кінь по зірках багато грає – вовки з'їдять. 16) миша, наприклад: англ.: Burn not your house to fright the mouse away. – Не пали будинок, щоб позбутися мишей. The mountain has brought forth a mouse. Гора народила мишу. Багато галасу з нічого. Укр.: Невеличка мишка, та зубок гострий. Кішці іграшки, мишці слізки. Мишці з кішкою програші грати. Дметься, як миша на крупу. Англ.: When the cat is away, the mice will play. = Укр.: Без kota мишам роздолля.

2. Диких тварин:

1) вовк, наприклад: англ.: A wolf in sheep's clothing. = Укр.: Вовк в овечій шкурі. Англ.: The wolf may change his coat, but not his disposition. = Укр.: Скільки вовка не годуй, він все в ліс дивиться. Англ.: Who keeps company with the wolf, will learn to howl. = Укр.: З вовками жити, по вовчому вити. Укр.: Будуть вівці цілі, коли вовк стереже. 2) лисиця, наприклад: англ.: The sleeping fox catches no poultry. Спляча лисиця не зловить курочку. Don't set the fox to keep your geese. Не дозволяй лисиці вартувати гусей. Укр.: Лиса сімох вовків проведе. Де я лисицею пройду, там три роки кури не несуться. Лисичка завжди ситніше за вовка живе. 3) ведмідь, наприклад: укр.: Ведмідь корові не брат. У лісі і ведмідь архимандрит. Англ.: Catch the bear before you sell his skin. = Укр.: Не діли шкуру невбитого ведмедя. 4) заєць, наприклад: англ.: If you run after two hares, you will catch neither. = Укр.: За двома зайцями поженешся, жодного не зловиш. Укр.: боягузливий як заєць, проказник як кішка. І по заячих слідах доходять до ведмежої барлоги. Живе, як заєць на слуху. 5) щур, наприклад: англ.: Rats desert (leave) a sinking ship. = Укр.: Щури біжать з тонучого корабля. 6) мавпа, наприклад: англ.: Dress a monkey as you will, it remains a monkey still. = Укр.: Мавпа і в золотому вбрані мавпа. Укр.: З гарною мавпи не зробиш і поганої людини. 7) верблюд, наприклад: англ.: The last straw breaks the camel's back. Остання соломинка ламає спину верблюда. Укр.: І верблюда на оброті водять.

3. Птахів:

1) соловей, наприклад: укр.: Солов'я байками не годують. Англ.: Nightingales will not sing in a cage. = Укр.: Золота клітка солов'ю не потїха. Укр.: Не випускай солов'я із клітки, поки пісні не заспіває. 2) ворона, наприклад: англ.: Crows do not pick crow's eyes. = Укр.: Ворон вороні око не виклює. Укр.: Дізналася ворона, коли в рот влетіла. = Дійшли до глухого кута. 3) сокіл, наприклад: англ.: One cannot make a falcon of a buzzard. – Неможливо перетворити сокола в мишоїда. = Укр.: Вороні соколом не бувати. Грач соколу видобуток, а жаба вороні. 4) орел, наприклад: англ.: Putting feathers on a buzzard won't make it an eagle. Одягни мишоїда в пір'я, він не буде орлом. Укр.: Чотири орла одне яйце знесли. Орел мух не ловить. 5) голуб, наприклад: Little pigeons can carry great messages. Маленькі голуби можуть доставляти важливі послання, тобто малий та молодець. 6) яструб, наприклад: Hawks will not pick out hawk's eyes. Ястреб яструбу око не виклює. 7) сова, наприклад: укр.: Чекала сова галку, а виждала палицю. Ворона сові не оборона. 8)

сорока, наприклад: укр.: Сорока скаже вороні, ворона борову, а борів всьому місту. Всяка сорока від своєї мови гине. Знає сорока, де зиму зимувати. 9) павич, наприклад: укр.: Павич красивий, та ногами нещасливий. 10) жайворонок, наприклад: англ.: If the sky falls, we shell catch larks. Якщо небо впаде, ми будемо ловити жайворонків. Якби та якби. 11) ластівка, наприклад: укр.: Ластівка день починає, а соловей кінчає. Одна ластівка весни не робить. 12) яструб, наприклад: англ.: Hawks will not pick out hawk's eyes. Яструб яструбу око не виклює. 13) курка, наприклад: англ.: Grain by grain, and the hen fills her belly. = Укр.: Курочка по зернятку клює, та сита живе. Курці не співати півнем. Яйця курку не вчать. 14) півень, наприклад: англ.: A cock is valiant on his own dunghill. Півень хоробрий на своїй купі гною. Англ.: Every cock sings in his own manner. = Укр.: Кожен півень на свій манер співає. Лягай з курми, вставай з півнем. Півневі ячмінне зерно перлини дорожче. 15) гусак, наприклад: англ.: Feather by feather the goose is plucked. Пір'інка за пір'інкою – і гусак обскуб. Укр.: Гусак свині не товариш, і козлу не брат. = Англ.: Geese with geese and women with women. 16) качка, наприклад: укр.: Скільки качка не бадьориться, а лебедем не буде. Англ.: Like water off a duck's back = Укр.: Як з гуски вода 17) курча, наприклад: англ.: To count one's chickens before they are hatched. = Укр.: Курчат по осені рахують. 18) індик, птиця, наприклад: англ.: The early bird catches the worm. Рання пташка ловить хробака. Хто рано встає, тому Бог дає. A bird may be known by its song. Птицю можна дізнатися по тому, як вона співає (букв. по її пісні). = Укр.: У всякої пташинки свій голосок. Укр.: Рано пташка заспівала, як би кішка не з'їла. Птаха кормом, а людину словом обманюють.

4. Комах:

1) муха, наприклад: англ.: A fly in the ointment. Муха в бальзамі або ложка дьогтю в бочці меду. Укр.: За кожною мухою не наганяєшся з обухом. Мед солодко, а мусі падко. 2) бджола, наприклад: англ.: No bees, no honey; no work, no money. Без бджіл не отримаєш меду; без роботи не отримаєш грошей. A busy bee has no time for sorrow. = Укр.: Працьовиті бджілки колись сумували. Бджола божа угодниця – доставляє віск на свічки. Одна бджола трохи меду натискати. 3) блоха, наприклад: англ.: Nothing must be done hastily but killing of fleas. = Укр.: Скоро тільки бліх ловлять. 4) цвіркун, наприклад: укр.: Не великий цвіркун, та голосно співає. Англ.: As merry as a cricket. Веселий, немов цвіркун. 5) жук, наприклад: англ.: As snug as a bug in a rug. Затишно, немов клопу (жуку) в килимі. Укр.: Виріс наш жук з ведмедя. В полі і жук м'ясо. 6) воша, наприклад: укр.: Швидка вошка перша попадає на гребінець.

5. Риба:

1) щука, наприклад: укр.: Карась зірветься – щука навернеться. Не впіймав карася – зловиш щуку. Щука з'їдена, та зубки залишилися. 2) оселедець, наприклад: укр.: Як оселедець в бочці. = Англ.: Packed like sardines. 3) риба, наприклад: укр.: Будь-яка риба гарна, коли на вудку пішла. Риба дрібна, та вуха солодкі. Обирай вудилище по лову, а гачок по рибі! Англ.: Fish begins to stink at the head. = Укр.: Риба гние з голови. Англ.: It's a silly fish that is caught twice with the same bait. = Укр.: Дурна та риба, яка двічі на одну і ту ж наживку попадається

6. Рептилії:

1) змія, наприклад: укр.: Змія кусає не для ситості, а заради відваги. Простий як свиня, лукавий як змія. Англ.: Take heed of the snake in the grass. Бережись в траві змії. 2) ящірка, наприклад: укр.: Ящірка маленька, та зуби гострі.

7. Хробаків:

1) п'явка, наприклад: укр.: Пила б ще п'явка, та залубенело черевце. 2) черв'як, наприклад: англ.: Even a worm will turn. Навіть черв'як на диби встане, всякому терпінню приходить кінець. Укр.: Вдається і черв'ячка на його віку.

8. Ракоподібних: рак, наприклад: укр.: На безриб'ї і рак риба. Англ.: You cannot make a crab to walk straight. Не можна змусити рака ходити прямо. Горбатого могила виправить.

9. Рослин:

1) дерево, наприклад: англ.: A tree is known by its fruit. = Укр.: Дерево відоме плодами, а людина справами. Англ.: A tree must be bent while young. = Укр.: Гни дерево, поки молоде; вчи дитину поки мала. Укр.: Руби дерево здорове, а гниле саме звалиться. 2) дуб, наприклад: англ.: An oak is not felled with one stroke. = Укр.: З одного удару дуб не звалиш. Англ.: Little strokes fell great oaks. Слабкі удари валять великі дуби. 3) кущ, наприклад: укр.: Через куща і ворона гостро. Англ.: A bad bush is better than an open field. Краще один поганий кущ, ніж зовсім відкрите поле. 4) яблуко, наприклад: укр.: Які дерева, такі й яблучка. Яблуко від яблуні недалеко падає. Англ.: The apples on the other side of the wall are the sweetest. Яблука по іншу сторону огорожі – найсолодші. 5) троянда, наприклад: англ.: There is no rose without a thorn. = Укр.: Немає троянди без шипів. 6) кропива, наприклад: англ.: Grasp the nettle and it won't sting you. Схопи кропиву різко – і не обпечешся. Сміливість міста бере.

До реалій флори і фауни, використаним тільки в українській пареміології, належать такі назви:

1. Домашні тварин:

1) коза, наприклад: Від прудкої кози ні паркан, ні запор. Коза на горі вище корови в полі. 2) козел, наприклад: Від нього, як від козла: ні шерсті, ні молока. Не пускай цапа в город. 3) баран, наприклад: Нашому барану ні в чому немає таланту. Від стриженого барана шерстю не розживешся. Дивитися, як баран на нові ворота.

2. Диких тварини:

1) соболь, наприклад: На рогожі сидячи, про соболя не міркують. Сидить на овчині, а б'є соболев. 2) їжак, наприклад: Це їжак: його руками не візьмеш. 3) бобр, наприклад: Не вбити бобра не нажити добра. Всі бобри всі рівні. 4) слон, наприклад: Робити з мухи слона. З великого осла не вийде слона. Слон народився, слон і є. 5) звір, наприклад: Звіра дізнаються по пазурах. На ловця і звір біжить. 6) білка, наприклад: Дали горіхів білку, коли зубів не стало.

3. Птахи:

1) тетерев, наприклад: Або в сук, або в тетерю. 2) лебідь, наприклад: Полетіли за море гуси, прилетіли тож не лебеді. Лебідь летить до снігу, а гусак до дощу. 3) журавель, наприклад: Журавель межі не знає, а через ступає. 4) синиця, наприклад: Синиця в руках краще солов'я в небі. 5) зозуля, наприклад: Зозуля кує – горе віщує. 6) дятел, наприклад: Якби на дятла та не свій носок, ніхто б його не знайшов. 7) ворон, наприклад: Ворон вороні око не виклює. 8) сич, наприклад: Сидіти сичем. 9) шпак, наприклад: Всякий шпак на свій зразок. 10) горобець, наприклад: Стріляти з гармат по горобцях. Стріляного горобця на полові не проведеш. 11) чайка, наприклад: Прилетіла б чайка, а весна буде. 12) баклан, наприклад: Скільки не мий баклана, біліше не буде.

4. Комахи:

1) тарган, наприклад: Друг серцевий, тарган запечений! Маленька рибка краще великого таргана. 2) комар, наприклад: І комар коня звалить, якщо вовк поможе. 3) мошка, наприклад: Мошка – крихта, а людську кров п'є. 4) оса, наприклад: Осиного гнізда не чіпай. І в осі мед є. = Лестоці та помста дружні.

5. Павукоподібних: павук, наприклад: Мизгіря уб'єш – сорок гріхів збудеш.

6. Риб:

1) піскар, наприклад: Постить щука, а піскар не дримає. 2) йорж, наприклад: Два йоржа в одну вершу.

7. Земноводних:

1) жаба, наприклад: Жабі волон не бути, скільки б води не випила. Не впіймаєш жабу за вуха. 2) вуж, наприклад: Ужем в'ється, розвивається. В'ється і вужем, і жабою.

8. Рослин:

1) ялина, сосна, наприклад: Ялина не сосна: шумить неспроста. 2) осика, наприклад: Тремтіти як осиковий лист. 3) верба, наприклад: Дочекаєшся як від верби яблук. 4) липа, наприклад: Облупили, як липку. 5) цибуля, наприклад: Лук сім недуг лікує. 6) ріпа, наприклад: Простіше пареної ріпи. 7) мак, наприклад: Сім років мак не родив, і голоду не було. Макової росинки в роті не було. 8) трава, наприклад: Тихіше води, ніжче трави. Порожній голові все трин-трава. 9) полин, наприклад: Гіркий, як полин. 10) редька, наприклад: Гість на хрін, на редьку, дорогий гість. Хрін редьки не солодший. 11) капуста, наприклад: І в хорошій капусті гнилі качана є. Пішов би сусід по капусту, та на двір не пустять. 12) журавлина, наприклад: Налився як журавлинка. 13) малина, наприклад: Опустимо літо, в ліс по малину. 14) хміль, наприклад: Якби на хміль не мороз, так би тин переріс. 15) глід, наприклад: Хорош глід, та не перед боярським ганком. 16) реп'ях, наприклад: Високий реп'ях, та чорт йому радий! 17) гриб, наприклад: Без щастя і в ліс по гриби не ходи! Назвався грибом, лизь у кузов.

До реалій фауни і флори, використаними тільки в англійській пареміології, належать такі назви:

1. Домашніх тварин: мул, наприклад: As stubborn as a mule Упертий як мул.

2. Диких тварин:

1) лев, наприклад: To beard the lion in his den. Напасти на лева в його власному лігві. Every dog is a lion at home. Кожна собака в своєму будинку – лев. As brave as lion with a lamb. Сміливий як лев з ягням. 2) кажан, наприклад: As blind as a bat. Сліпий, як кажан. 3) леопард, наприклад: Can the leopard change his spots? = The leopard cannot change his spots. Хіба може леопард позбутися плям? Горбатого могила виправить.

3. Птахів:

1) кулик, наприклад: One woodcock does not make a winter. Один кулик зими не робить. 2) простак, наприклад: As bald as a coot. Лисий, лисий як лисуха. 3) додо, наприклад: As dead as a dodo. Мертвий, немов викопний дронт.

4. Комах:

1) джміль, наприклад: Laws catch flies but let hornets free. Закони ловлять мух, а шершнів відпускають. 2) метелик, наприклад: Take not a musket to kill a butterfly. Не бери рушницю, щоб убити метелика.

5. Риб:

1) вугор, наприклад: As slippery as an eel. Слизький, як угорь. You cannot hide an eel in a sack. Неможливо заховати вугра в мішку. Шила в мішку не сховаєш. 2) макрель, наприклад: To give a sprat to catch a mackerel. Віддати кільку, щоб зловити макрель, тобто, ризикувати малим заради досягнення чогось більшого.

6. Моллюсків: блюдечко, наприклад: To stick like a limpet Пристати як блюдечко, тобто як банний лист.

7. Рослин:

1) горіх, наприклад: A hard nut to crack. Горішок не по зубам. The gods send nuts to those who have no teeth. Боги посилають горіхи тим, у кого немає зубів. He who would eat the nut must first crack the shell. Той, хто хоче з'їсти ядро горіха, повинен спочатку розколоти шкаралупу. 2) жолудь, наприклад: Great oaks from little acorns grow. Великі дуби виростають з маленьких жолудів. 3) бур'ян, наприклад: There is no garden without weeds. Не буває саду без бур'яну. 4) боби, наприклад: Every bean has its black. У кожному бобі є чорна пляма. 5) слива, наприклад: A black plum is as sweet as white. Чорна слива така ж солодка, як і біла. Одного поля ягоди. 6) очерет, наприклад: Oaks may fall when reeds stand the storm. Буря валить дуби, а очерет не може зламати. 7) пастернак, наприклад: Fine words butter no parsnips. Гарними словами Пастернак не помастити. 8) ожина, наприклад: A great dowry is a bed full of brambles. Багате придане – це як постіль, повна ожинкових колючок. 9) цибуля-порей, наприклад: To eat the leek. З'їсти цибулька, тобто проглотот образ. 10) мирт, наприклад: A myrtle among nettles is a myrtle still. Мирт серед кропиви все одно мирт. 11) маргаритка, наприклад: As fresh as a daisy. Свіжий як маргаритка.

Слід зазначити, що в рамках однієї і тієї ж етнокультури, так само як і в плані зіставлення різних етнокультур, ставлення до певних пареміологічних концептів (таких як «кіт», «собака», «кінь», «осел», «птаха», «свиня» тощо) далеко не однозначне. Завжди присутній, так званий, оціночний компонент, тобто, схвальна або несхвальна оцінка, закладена в значенні фразеологізму або паремії. У різних цивілізаціях і в різні епохи поняття добра і зла, негативного і позитивного сприймаються неоднаково. Члени одного товариства розцінюють одне й те саме явище індивідуально, хоча існує загальноприйнята точка зору, у зв'язку з якою позитивна чи негативна оцінка входить в структуру значення фразеологічної одиниці. Прикладом можуть служити етнічні відмінності в характеристиці «собаки (dog)»:

а) в українців: любити добре ставлення до себе; відповідати вдячністю на добро; тужити на чужині і рватися на батьківщину; бігти за возом або за саньми; в голодному стані здійснювати погані вчинки; невідповідно вести себе на кухні; не любити редьку; б) в англійців: наносити шкоду, невід'ємний атрибут – блохи.

Або, наприклад, в українській пареміології зоонім «кінь» представлений декількома номінантами: рисак, сива, серок, мерин, а в англійській – dog «собака»: spaniel «спаніель», mastiff «мастиф», hound «гончий пес», greyhound «борзий пес», що свідчить про популярність породистих собак у англійців, а коней – у українців. У своїй пареміології англійці, активно використовують назви морських риб («морський етнос»), а в українській – річкових.

Узагальнююча вибірка асоціацій українців і англійців по відношенню до реалій фауни і флори виявляє деякі системні особливості, а саме: ізофункціональність, своєрідна синонімія концептів (коли один концепт за змістом дорівнює іншому), а також концептуальне протиставлення, аналог антонімії.

Отже, при порівняльному аналізі лексем, що позначають реалії фауни і флори в англійській і українській пареміології, були виділені декілька груп: лексеми, властиві і українській, і англійській пареміології; лексеми, притаманні тільки українській пареміології; лексеми, властиві тільки англійській пареміології. При цьому важливо мати на увазі неоднозначне ставлення в англійській і українській мовах до аналогічних пареміологічних концептів.

Література

1. Українські прислів'я та приказки. Харків: Віват, 2017. 256 с.
2. A list of 680 English Proverbs. URL: <https://www.phrases.org.uk/meanings/proverbs.html>

References

1. Ukrayinski prusliviya ta prukazku. Kharkiv: Vivat, 2017. 256 s.
2. A list of 680 English Proverbs. URL: <https://www.phrases.org.uk/meanings/proverbs.html>